

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Будь готов!

31-ше (3627) №,
2023 ий 4 август,
кугарня.

Мде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Финн-угор ешын саскаже

Х.АЛЕКСАНДРОВАН фотожо.

27 июль гыч 3 август марте «Авангард» военно-патриотический рүдерыште финн-угор калык-шамычын икшывыштын тўнямбал лагерьышт «Кугезе мланде» теме дене эртаралтын. Тушко Карел, Коми, Мордва, Татарстан республикла, Одо, Пермь, Виче, Ленинград кундемла гыч 12-18 ияш 150 ўдыр-рвезе погынен. Йоча-влак шке кундемшытышт фольклор ансам-

бльлаш, калык кидпаша студийлаш, йоча мер ушемлаш коштыт, шочмо верыштым, йўлаштым шымлаш кумылан улыт. Шке калыкыштын вургемыштым чият гын, чылт олыкысо тўрлө тўсан пеледышла койыт. Лагерь годым тўрлө мероприятийышке, фестивальышке ушнен, мурым мурен, куштен, финн-угор калык-влакын тўвыраштыт, йылмышт дене лишкы-

рак палыме лийыныт.

– *Ме марий, карел, коми, мордва, одо улына. Вургем, койыш-шоктыш дене пыртак ойырте малтына гынат, кугешнен ойлена: «Ме чыланат финн-угор калык ешыш пурена!»* – каласышт ўдыр-рвезе-влак да сылне марий мурым тўшкан йонгалтарышт **(снимкыште)**.

Умбакыже 3-шо лаштыкыште лудса.

Куштылго атлетике дене спортсмен-марафонец, историй науко кандидат Вячеслав Николаевич Мартъяновлан (**снимкыште**) икшыве-шамыч коклаште «Ямде лий» йоча газетым шаркалаш полшымыжлан кугу таум ойлена. Тудо Морко посёлкысо 3-шо ден 5-ше номеран йочасад-влаклан «Ямде лий» газетлан вич подпискым ыштен пуэн.

Поро кумылым ончыктымо акцийышке кажне ег ушнен кертеш.

Таумут

Марий Элын командыже 1-10 августышто «Лудыкшыдымылык школ» XVII всероссийский тагасымаште республикын чапшым арала. Ёдыр-рвезе-влак «Стенгазета», «Визитная карточка» усталык конкурслаште да шым түрлө тагасымаште вий-куатыштым, мастарлыкыштым тергат. Тагасымаш-влак Москошто да Моско воктене эртаралтыт.

Увер

Историйым шергалына

Икымше тунямбал сар годым 1915 ий 6 августышто немич-шамыч Осовец орым аралыше руш салтак-влакым сенен кертын огытыл да нунын ймбак аяран газым колтеныт. Туге гынат руш воин-влак атакышкыненлыныт. Тушман лудмыж дене сөй пасум коден.

Тиде геройло эпизодым историйыште «атака мертвецов» манын лудденит.

9 август Россияште Воин чап кече семын палемдалтеш. 1714 ий ты кечын Петр I кугыжан вуйлатыме руш флот Гангут мыс воктене теңыз кредалмаште швед-шамычым сенен. Тыгайже руш историйыште икымше гана лийын.

Самырык тукумым ушен

«Марий юнкор» усталык школ деч вара Марий самырык тукум слётын пашашкыже мыят ушненам. Тушко түрлө кундем гыч эн уста, чулым, чолга марий ёдыр-рвезе-влак чумыргеныт. Кажныже шке кундемысе вургемже дене палдарен. Мураш, кушташ мастар улыт. Слётышто ныл лужа (отряд) пашам ыштен. Мый кокимшо лужаште лийынам. Яра жап йоршеш лийын огыл. Кажне кечын мастер-классым, лекцийым, модмашым, мурымаш-куштымашым эртареныт. Шуко ум пален налынна. Шочмо йылмым йораташ, тувырам аклаш кумыландыше слёт ятыр жаплан шарнымашеш коদেশ.

Снимкыште: Родион — У Торъял школ гыч Артур Еросланов дене пырля.

Родион НЕБОГАТИКОВ.
У Торъял, Токтарсола.
Фотом еш архив гыч налме.

Россиясе увер

13-17 ияш ёдыр-рвезе-влаклан «Объединим мир и снимем об этом кино!» всероссийский видеоролик конкурсым увертареныт. **Kinocampus.ru** сайтыште келшыше темьым ойгырман да видеоролик ден йодмашым **30 сентябрь марте** колтыман.

8-11-ше класслаште тунемше да колледжын студентше-влак «Код будущего» проект радамыште программирований йылмым яра тунемын кергыт. 64 курсым темлат. «Госуслуги» портал полшымо дене **30 сентябрь марте** возалташ лиш.

Ача ден икшыве-влак, «Пап, что читаешь?» всероссийский фотоконкурсышко ушныза. Сылнымут произведенийла гыч келшыше геройым ойгырыза да тудын семын чийыза. Фотом ыштен, **photo_konkurs@mail.ru** адрес дене электрон почтыш **1 ноябрь марте** колтыза.

Марий Элысе увер

Морко район Коркато-во лицейыште общественныйым туныктышо **В.Н.Васильевалан** да 2-шо номеран Морко школышто руш йылмым да литературым туныктышо **Э.А.Семёновалан** «Марий Эл Республикын калык туныктышыжо» чаплумым кучыктеныт.

12 августышто «Корта» тунемме да тренировкым эртарыме базыште **ечеролер ден** Марий Эл Республикын чемпионатше да первенствыже эртаралтыт. Тушто 11-16 ияш ёдыр-рвезе-влак вийыштым терген кергыт. Тагасымашке ушнаш йодмашым **orgeo.ru** сайтыш **11 август марте** колтыман.

5-6 августышто **Йошкар-Олан 439 ияш шочмо кечыжым** кумдан палемдена. Түрлө фестиваль, конкурс-влак, мурымаш, куштымаш, концерт эртаралтыт. Тун пайрем Патриарший площадьыште лиш. 5 августышто тулсавышым ончаш йон уло.

Тўнгалтышыже –
1-ше лагитыкыште.

Финн-угор ешын саскаже

Финн-угор калык-влак пушенгым ончалаш гын, тушко латкуд түрлө калык пура. Кажныжын – поян йылмыже, тўвыраже да йўлаже. Тўрлө кундем гыч толшо ўдыр-рвезе-шамыч, шочмо верышт гыч поян шинчымашым, калык арверым, вургемым конден, икте-весеыштым палдареныт.

Шочмо кундемышкышт ўжыныт

Участник-влак дене палыме лияш 31 июльышто миенна. Лач ты кечын туризм фестиваль эртаралтын. Йоча-шамыч

Мордва кундем гыч толшо-шамыч «К юным воротам республики» тур дене палдареныт. Ты тур полшымо дене кумдан палыме сўретче В.Васнецовын тунемшыже-влакын черкысе возышыш-

тийыште икте-весым умылаш утларак кумылангыныт.

– *Студийлаште тукым гыч тукымыш куснышо кидпашалан тунемаш, келге шинчымашым налаш чыла йўн уло. Шке гыч ала-могай арверым ышташ – кугу куан да пиал. Лагерь мучаште экзаменым сайын кучена манын ўшанена,* – ойлат ўдыр-рвезе-влак.

Кажне кече поян

Лагерьыште кажне кече посна темылан пўлеклалтше лийын: икте-весе дене келшен илымылан, туризмлан, Марий Эллан. Эшежым кече еда у йылме дене палыме лийыныт. Мутлан, «Поро эр» комила «Бур асыв» лиеш, одыла – «Бур Чукнаен», карелла – «Нуviä huondestu», эрзяла – «Паро валске марто». Ўдыр-рвезе-влак Йошкар-Олаш, М.Шкетан лўмеш Марий драме театрыш экскурсий дене миеныт. «Богатство финно-угорских народов» квизыште уш-акылыштым тергеныт, финн-угор йомак ден легендешамыч дене палыме лийыныт. Калык модыш дене модыныт. Икманаш, кажне йоча шочмо кундемышкыже у шижмаш, у тўнъяумылы-

турист-влаклан онай маршрут-тым ямдыленыт, шочмо кундемышкышт мияш ўжыныт. Теве Карел Республикын тўрлө кундемже гыч толшо ўдыр-рвезе-шамыч **(снимкыште)** маршрут-тым «Калевала» карел-финн поэзий эпосын руныжо-влак почеш ыштеныт.

– *XIX курымышто финн шанчызе Элиас Лённрот Карел Республикыште ятыр мурым поген. Нуно «Калевалан» рўдыжлан шотлалтыт. Ты книга кажне карел ешыште уло, садлан ме турист маршрутнамат лач ты эпос дене кылденна. Икымше рунышто тендам Илмаринен Костомукша олаште вашлиеш. Тудо тале апшат, Юж Юмо лийын. Илмаринен кававомышым да пиал вакшым таптен. Костомукша – тиде самырык да изирак ола. Нойышо турист-влак «Фрегат» турбазыште канен кертыт. Тудо Большое Борково ер серыште верланен. Умбакыже кушко кайымынам пален налнеда гын, мемнан деке толза,* – каласышт ўдыр-рвезе-влак.

тым ужаш, йылмызе, кызытсе коми алфавитым лукшо В.Молодцовын мландыштыже, Сыктывкар олаште, Вотча, Ношуль, Лойма да моло селалаште лияш лиеш.

Моло ўдыр-рвезе-влакат шочмо кундемышт дене онайын, тўрлө йўным кучылтын палдареныт.

Кидпашам ышташ – куан

Лагерь го-дым Финн-угор университет пашам ыштен. Ўдыр-рвезе-влак **(снимкыште)** марий тўрым тўрлаш, уа гыч киндеркым, салфетницым тодаш, калык курчакым, кумыж гыч сўрастарыме ўзгарым, изи коробкам ышташ, кўсле, суслик, канга, калю семўзгар-шамычым шокташ, финн-угор калык-влакын куштымашыштым шындаш тунемыныт. «Этнопсихологий» заня-

маш, шинчымаш да кумыл дене каен. Шочмо тўвырам шымлаш утларак шўмангын.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Авторын да лагерьын архивше гыч налме фото-влак.

Модо

Модо модыш огыл,
Тудо тыртыш гай.
Модым тый ит локтыл,
Модо – кочкыш сай.

Модо модыш огыл,
Тушто – кугу вий.
Ит өркәне, пого,
Модо – тутло сий.

С.ГРИГОРЬЕВА.

Палаш онгай

Модо В, С, А витамин-
влаккан поян.
Саскам кокымшо але
кумшо ийлан веле пуа.
Модым медицинаште
кумдан кучылтыт.
Космонавт-влакын ме-
нюштышт модо уло.
Ожно модо сокым куэм
чиялташ кучылтыныт.

Чодыра – поянлыкна

Ме, ялысе ўдыр-рвезе-влак,
пүртүс лонгаште кушкына.
Чодырашке емыж-саскам,
понгым погаш коштына.
Вершöрын моторлыкшым
куанен эскерена. Изи годсек
палена: чодыраште шўкым
кышкаш огеш лий. Пушенге
уکشымат огына тодышт,
лышташымат огын кўр. Кугу
йўкын огына мутлане. Куткыш-
уэм огына шалате. Чодыра
мемнам пушка. Тудо мемнан
поянлыкна.

Всеволод КУЗНЕЦОВ.

Кужәгер, Шўдымарий.

Алина ИВАНОВАН сўретше.
Шернур, Мустай.

Йырвелым шымлышылан – «Орлёнок»

«Пүртүс – тиде илыш.
Тудын акшым нимо дене
висаш да тагастараш ок
лий. Тугеже пүртүсым
изинек аралышаш улы-
на», – тыге ойла Волжск
оласе 12-шо номеран
школышто 9-ше классым
тунем пытарыше Ана-
стасия Данилова (сним-
кыште). Пүртүсым аклы-
мыжлан, шымлымыжлан
көра чолга ўдыр «Ор-
лёнок» всероссийский
йоча рўдериште келге
шинчымашым налын.

Настя Волжск оласе экологий рўдеришке
туныктышо М.В.Мичу-
кован вуйлатыме «Животный мир»
ушемышке кок ий наре коштеш.

– Пеленет уста туньтышо
уло гын, кеч-могай кўжы-
тышкө шуаш леш. Марина
Валентиновна дене пырля ме
экологийым шымлена. Мыла-
нем хортобионт (шудышто
илыше шуки-копшанге),
мланде ўмбалын кўжыш
лончыжо нерген уверым погаш
онгай. Шымлыме пашана дене
тўрлө вере ушненна. «Всерос-
сийский атлас почвенных
микроорганизмов» шымлыме
программыште, «Мой первый
шаг в науку» Юл кундемысе
форумышто, «Пушкинские
чтения» республикысе шан-
че-практике конференци-

йыште, «Подрост» респу-
бликысе конкурсышто сешыше-
влак радамаште лийынна, –
ойла ўдыр.

«Орлёнокышто» лиймыже
Настян тўняумылымашыжым
эшеат кумдан ден. Ўдыр тушто
«Летающие дроны на страже
леса» курсым эртен. Дрон дене
шкежат пайдаланаш тунемын.

– Мый журналист лийнем.
Пүртүс, йырвел дене кыл-
далтше йодышым газет,
радио я телевидений гоч кел-
гын почын пуынем, – ончыкы-
лык шоньмашыж дене палда-
рыш Настя.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Палчык

Шочмо ялна рушла Малые
Шиды лиеш, марлаже Пал-
чык маньт. Мый волык ден
сурткайыкым эскераш йө-
ратем. Кочай ден коваем
Ласка, Валя, Гарнышка,
Марта каза-влакым ашнат.
Ме нуным лўшташ полшена.
Вўташке ала-кө пырысигым
конден колтен. Эрден-касте-
не шөр дене шер теммешкы-
же сийлена. Тудо, мемнан
дек лишемын, таум каласа.
Ме шўжарем дене пакча
пашамат ышташ огына өр-
кане. Шўкшудым сомылена,
вўдым шавена. Емыж-саскам
поген, тельлан ямдылалты-
на. Яра жапыште пүртүс
лонгаште канаш йөратена.

Полина ИБРАГИМОВА.
Башкортостан, Нуриман.

Йөратыме верем

Мыйын шочмо верем –
Кугорнўмбал. Ялна йыр –
моткоч мотор пүртүс. Тўрлө
пушенге кушкеш. Олык лап
тўрлө тўс дене волгалтеш.
Тушто могай гына пеледыш ок
куш?! Воктенак – Йогорсола,
Энерўмбал. Нунат шке семе-
нышт мотор улыт. Кажнылан
шочмо-кушмо ялже шерге.
Мыят чонлан лишыл веремым
моткоч йөратем.

Надя РАССАНОВА.
Морко район.

Фотом еш
архив гыч
налме.

Сай шонымаш – волгыдо ончыкылык

Икшыве ача-авам ончен кушкеш. Нуно артист койышан улыт гын, мураш, кушташ кумылангеш, фермер семын тыршат гын, мланде пашалан шўмангеш. Теве Волжский район Шўргыял гыч Н.Н.Артемыев ден М.Ю.Тимофеева изинек спорт дене пенгыде кылым кучат. Давид эргыштат нунын корныштымак тошка. Нуно пырля тўрлў тагасымашке ушнат да сенгышыш лектыт.

Фотом еш архив гыч Налме.

Ача-ава – спортсмен

Ача Николай Николаевич – тале ечызе. Учымсола школышто кугурак класслаште тунеммыж годым шке тагаш да изирак ийготан ўдыр-рвезе-влакым спортлан кумыланден. Футбол пасум, куржталме верым шкеак кельштарен. Баскетбол, волейбол дене модыктен. Школ деч вара физкультурым туныктышылан тунемаш пурен. Ава Марина Юрьевна тыгак ече дене талын коштын, Марий кугыжаныш университетысе футбол командын капитанже лийын. Тушто ўдыр-влак модыныт. Тылеч посна туран лўйкален, эсогыл парашют дене тўрштен.

– Давид эргынан ныл ияш улмыж годым ечым пўлеклен-

на да тагасымашке коштыкташ тўналынна. Спорт еш семын, тыгак посна ятыр гана сенгышыш лектынна. Игорь изамын София ўдыр-жат ече дене кошташ, коньки дене мунчалташ кумылан. Ачаже – тале футболист да хоккеист. Кызытат шочмо ялжын чапшым арала, – ойла ава.

Поян еш архив

Шукерте огыл Марий Эл Республикысе «Эр вий» йоча да подростко-влак ушемын эртарыме «Мыйын еш архивем» республикысе конкурсыш ушненыт (снимкыште) да кумшо верыш лектыныт. Нуно тукым гыч тукымыш куснышо поянлык, усталык дене палдареныт. Кугезе кочашт Юрий Фёдорович Бакутов кумдан

палыме сонарзе, лесник, егерь лийын. Пўртўсым аралымаште надырже кугу. Тыгай кумыл Давид ден аважлан куснен. Нуно кушкылын, вондерын, пушенгын, кайык-влакын ойыртемаштым, кушмыштым эскерат. Кертымшт семын аралаш тыршат. Тўрлў акцийышке ушнат, шочмо верысе кумдыкышто шўкым эрыктат, тўзатат, шымлыме пашам возат. Ойыртемалтше сўретым ужын, мотор фотом ыштаат. Кугезе ковашт Анна Дмитриевна Тимофеева пўртўс поянлыкым чын кучылт мошташ туныктен. Шўрым, тўрлў когыльо ден салатым кызытат тудын рецептше почеш ямдылат.

– «Мыйын еш архивем» конкурсышто еш нерген вич фактым ойлаш кўлын. Икымше – ме спорт дене пенгыде кылым кучена, спорт модыш дене модаш кумылан улына. Кокымшо – родо-тукым кылна пенгыде, еш йўла тукым гыч тукымыш кусна. Кумшо – Шочмо элым йўратена. Нылымше – пўртўс верч колянена. Визымше – таза илыш-йўлам кучена. Нине шонымаш-влак еш, родо-тукым кокласе кылым вияндаш полшат, волгыдо ончыкылыкым сўрат манын шонена, – ойлат ача-ава.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Поро кумылан

Ачамын лўмжў – Николай. Тудо поро кумылан, сай. «Акашево» чыве фабрикыште пашам ышта. Ме Янгетсолаште илена. Ялыште кеч-кунамат паша шуко. Ачам полшаш жапым эре муэш. Авамым чамана. Мый ачамым пеш чот йўратем.

Лилия КАЛИНИНА.

Параньга район.

Чыла шукта

Кажне кечын тамле кочкыш дене сийла, суртышто арулыкым куча, вольыкым пукша, икшывыже-влакым школыш, йочасадыш ужата, вашлиеш. Кў тиде? Тиде поро кумылан АВА! Кузе ава чыла сомылым ыштен шукта? Тудын пашаже шуко гынат, нойымыжым нигунам ок ончыкто. Мыйынат авам тыгаяк. Мый тудым чаманем. Яра жапше шукурак лийже манын, пашам ышташ полшем. Вара пырля каналтена.

Морко, Волаксола.

Вася ПЕТРОВ.

Пушенге лийын

Мики черланен: кидыштыже, йолыштыжо, шүргышты-жө да могыржо мучко изи чўнча-влак лектыныт. Аваже тудым ик жап азапланен ончыш-ончышат, шырпе мучашеш мамыкым изин гына пўтырале да эм атыш чыкалтен лукто, чўнчаже-влакым тушкешт пытарыш. Шукат ыш эрте, Микин капкылыштыже тамга-влак шыри-вури волгалтыч. Ньога кенета шыргыжале, кидшым шаралтен колтыш.

– Авай, мый ынде изи пушенге улам.

– Кай, ала-мом ойлыштат, айдеме пушенге лиеш мо? – аваже воштылале.

– Лиеш-лиеш. Теве мыйын чыла вере изи лышташ-влак лектыныт, – ужар тамгам ончыктылеш Мики.

Огайын серен моштыман

Мыскара ойлымашым кажне гаяк ег возен кертеш. Тидлан мом палыман! Айста радам дене лончылена.

→ Тыланда айдемын могай койыш-шоктышыжо огеш келше? Молан? Тиде ойлы-машдан тўн шонымашыже лиеш.

→ Тидым могай художественный образ гоч почын пуэн кертыда? Ты койыш-шоктышым кушто пўсынрак ончыкташ лиеш?

→ Кажне геройын тўжвал сынжым, койыш-шоктышыжым, могай пашам шуктымыжым, кутырымо ойыртемжым уш дене сўретлыза.

→ Произведенийыштыда

могай сюжет лиеш? Тўн со-бытий-влакым радамлыза.

→ Шоналтыза:

а) ойлымаш тўналтыште герой-влакым кузе уждыда? Тиде экспозиций;

б) могай событий шонымашым умбакыже шуяш полша? Завязке лиеш;

в) кульминаций могай лийшаш? Тыште тендан тўн шонымашда келгын палдырнышаш;

г) конфликтым кузе ра-шемдеда?

→ Мыскараштыда пўртўс сўретым, пўрткўргым ончыкташ тыршыза. Кеч-могай арвер шонымашым вяндаш полшен кертеш.

→ Сылнештарыме йўным кучылтса. Репликышке шомакым пачаш-пачаш каласымым, онартыш мутым пуртыза.

→ Ойлымашлан лудаш таратыше, шонымашым почын пуышо вуймутым пуыза.

Х.АЛЕКСАНДРОВА
ямдылен.

Мыскарам эн огайын возышо юнкорлан Шулдыр Васлий лўмеш премийым кучыктена. «Ямде лий» газет редакций ден «Ший памаш» сылнымут фондын кажне ийын эртарыме «Рвезе йўк» конкурсым идалык мучаште иктешлена.

Ик калош

Ик шошо кечын уремыш модаш лектым. Яндар кава гыч кече шыратен онча. Чонланат весела. Йырым-йыр илыш тўзлана, пеледалтеш, коремлаште вўд шыргыктен йога. Пакча шенгел коремыш пушым колтен модаш тарванышым. Пакчаш лектын шогалымым гын, шинчамланат шым ўшане: ковай йырагысе лавыраш пижын. Мыйым ужат, пеш йывыртыш.

– Уныкам, тышке тол, тышке тол! – уло йўкын кычкыра. – Лавыра гыч утаре мыйым! Полшо мыланем!

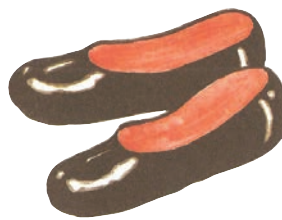
Тыманмеш воктекше куржын мийышым. Кидем шуялтен, шупшаш тўналлым. Ковамым утарышым. Но азап! Ик калошыжо

йолжо гыч куда-шалт кодын, лавыра йымалан лийын. Ковай тургыжлана, калошыжымат утарынеже. Мўнгеш лавыраш пураш ямде.

– Ковай, – манам, – ушет каен мо?! Молан мўнгеш лавырашкыже пурет? Вес калошетымат йомдарынет мо? Мланде кошкыме, йырагым ямдылымына годым лектеш.

Ойлымем семынак лие. Калошым муна. Ковай изи йоча гай куанен. Тиде татым кажне шошым шарналтена.

Алексей МИХАЙЛОВ.
Татарстан, Агрыз, Кадрек.

«Кокытаным» огеш нумал

Авам у сумкам налын пуэн. Тудо мотор, канде тўсан. Кажне кечын, сумкаш тетрадьым, книгам, ручкам да моло арверым оптен, школыш вашкем. Икана уремыште утларак модмемлан кўра руш йылме дене ямдылалташ монденам. Туныктышо дневникышкем «кокытан» отметкым шынден. Тидлан сумка моткоч сырен. Уда отметкым нумалмыже нимыяр шуын огыл. Кастене уроклан сайын ямдылалтым.

Эрлашыжым икмыняр предмет дене «визытаным» налым. Сумкамат куаныш, мыйынат кумылем нўлталте.

Алексей САНДАКОВ.
Шернур, Лажьял.

Шере кочкыш

Варене шуко еглан келшыше шере кочкышлан шотлалгеш. Тиде тамле сий кажнын суртыштыжо уло, шонем. Мыланем абрикос варене утларак келша. Абрикосышто А витамин шуко уло. Тудо иммунитетым саемдаш, шинчам пүсемдаш полша. Вареным чайыш ешарен, киндеш шүрен кочкаш лиеш. Мый гын совла дене коштал кочкаш йоратем.

Полина АЛЕКСЕЕВА.
Морко, Коркатово.

Калык пале

- ➔ Кыдетлыше чыве шуко мунчышан.
- ➔ Пүнчө пүгылмө шуко гын, шож лектышан лиеш.
- ➔ Шоло кичке лыг гын, шемшыдан шочеш.

Корнышто шеклане!

Корнышто коштмо правил-влак дене йоча-шамычым изинек палдарыман. Тиде моткоч күлешан сомыл. Ийготыш шудымо-влаклан Морко посёлкысо социал реабилитаций рүдерыште корнышто коштмо правил-шамычлан пөлеклалтше түрлө мероприятийым эртарена. Шукерте огыл йоча-влак «Корнысо азбуко» эстафетыште

пинчымашыштым тергышт (снимкыште). «Йошкарге, нарынче, ужарге» модыш дене модыч. «Түткө водитель» эстафетыште корнысо кажне знакын мом ончыктыммыжым рашемдышт, туштылан вашмутым кычалыч.

Н.НИКИТИНА.
Фотом рүдерын архивше гыч налме.

Сүретым чиялтыза.

Палаш онгай

Ирсосна-влак пеш чатка янлык улыт. Нуно кошкышо мланде ден кечыйол, паразит-шамыч деч коваштым аралаш манын гына лавыраште йүштылыт. Ирсосна-влак шагатыште 45 километр марте писылык дене каен кертыт.

Ребус

Фокус

Стакан чонешта

Кўлыт: кагаз але пластик стакан, шовыч. Стаканым ончылгоч кугу парняш клеитлыза. Варажым стаканым кидкопа дене чот кучыза. Киддам шовыч дене петырыза. Шовычым налмек, кидкопам корандыза, стакан ок камвоч, южышто «чонештылеш».

«Ямде лий» газет
Тўн редактор
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.
Индекс: П4696.
Тираж 1550 экз. Заказ
Формат – А-4-8.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
(документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: yamdelii.ru

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Марий Эл Республикысе
Култур, печать да
калык-влакын пашашт
шотышто министерстве.

Газетым редакцийыште
погымо да версталыме,
«Марий Эл Республикысе
Правительствын типографийже» ООО-што ямде
оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын
адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Кыл, информационный
технологий да массовый коммуникаций
сферым эскериме шотышто федераль-
ный службын Юл кундем федеральный
округысо управленийыштыже регис-
трироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01335,
2021 ий 29 сентябрьыште пуымо.

0+

Печатьыш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шоныма-
шышт түрлө лийын кертыт. Серыш-
влак мөнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

Редакцийын да издательын адресше:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый
Вийын 70-ше идалькыше урем, 20-шо пöрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

КОНКУРС

Полина ИВАНОВА
(Марий Турек посёлко).
Посёлко воктенысе пүртүс лонгаште.

Алина СТОЛЯРОВА
(Советский, Шуарсола).
Шуарсола воктенысе пүртүс лонгаште.

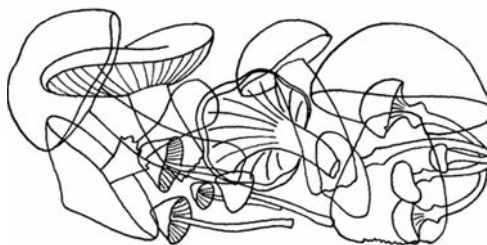

Ульяна АБЛИНОВА
(Йошкар-Ола).
Морко район Купсола воктенысе пүртүс лонгаште.

Айста модына

Шылтыме еным пале

Йоча-влак йыр шинчат. Вүдышым ойырат. Йоча-шамыч коклашт гыч ик еным туштат. Вүдышö, йоча-шамычлан тўрлö йодышым пуэн, тиде еным пален налшаш. Мутлан, тиде енлан могай пушенге келшен толеш, могай мурсем да тулеч моло койыш-шоктыш нерген йодышташ лиеш.

Тыште могай понго-влак шылыныт?

Чодыра гыч Миша коважлан 2 ошпонгым, 3 шоппе-вапкам, 4 кармывонгым да 5 синяпкам конден. Коважлан шўрым шолташ мыняр понго кўлын?

Судоку

		9				1
	5				6	
4		3				7
	8			5		
		1			2	
			4			9
7				1		8
	9					3
2				7		

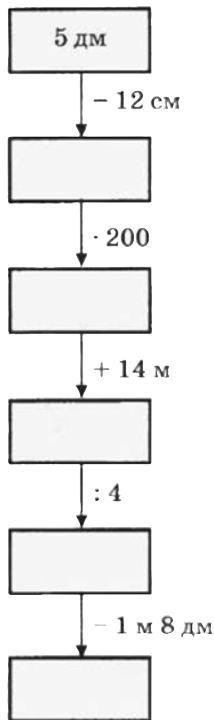
Синквейн

Пырыс
Мотор, кугу.
Модеш, шўраныштеш, кочкеш.
Барсикемым чот йöратем.
Йолташем.

Даниил РЕПИН.
Советский, Öрша.

Ик ўдыр моло деч ойыртемантеш. Мо дене?

Шотлен, вашмут-влакым клеткылаш шындылза.

Пырысиге-влак могай мундыра дене модыт?